

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه زبان و ادبیات فارسی

بازتاب علوم، آداب و رسوم و باورهای عصر در دیوان انوری

استاد راهنما:

دکتر ابراهیم رنجبر

استاد مشاور:

دکتر حسین نوین

توسط:

ندا نبی زاده

دانشگاه محقق اردبیلی

زمستان - ۱۳۸۹

بازتاب علوم، آداب و رسوم و باورهای عصر در دیوان انوری

توسط:

ندا نبی زاده

پایان نامه برای اخذ درجه‌ی کارشناسی ارشد

در رشته زبان و ادبیات فارسی

از

دانشگاه محقق اردبیلی

اردبیل - ایران

ارزیابی و تصویب شده توسط کمیته پایان نامه با درجه:.....

دکتر ابراهیم رنجبر (استاد راهنما و رئیس کمیته)..... استادیار

دکتر محمد یاور (داور داخلی)..... استادیار

دکتر اسدالله واحد (داور خارجی)..... دانشیار

دکتر حسین نوین (استاد مشاور)..... استادیار

زمستان ۱۳۸۹

تقدیم به:

نام خانوادگی دانشجو: نبی‌زاده اردبیلی	نام: ندا
عنوان پایان‌نامه: بازتاب علوم، آداب و رسوم و باورهای عصر در دیوان انوری	
استاد راهنما: دکتر ابراهیم رنجبر	
استاد مشاور: دکتر حسین نوین	
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد رشته: زبان و ادبیات فارسی	گرایش: محض
دانشگاه: محقق اردبیلی	
دانشکده: ادبیات و علوم انسانی	تاریخ فارغ التحصیلی: ۸۹/۹/۳۰
	تعداد صفحه: ۱۶۶
کلید واژه‌ها: علوم، آداب و رسوم، باورها و مدح.	
<p>چکیده: رساله ی حاضر در چهار فصل تدوین شده است. فصل اول مربوط به کلیات است. این بخش از رساله شامل مقدمه، بیان مسئله، اهداف، ضرورت تحقیق و سوالات است. در فصل دوم نیز به پیشینه ی تحقیق، مبانی نظری و روش اجرایی طرح پرداخته شده است. در این بخش از رساله آثاری که در مورد انوری و اشعار او نگاشته شده معرفی شده است. قسمت مبانی نظری به وضع علوم در قرن ششم، وضع عمومی و اختصاصی شعر در این قرن و نیز معرفی انوری و طرز شاعری او اختصاص دارد. فصل سوم قسمت بحث پایان نامه است که در سه بخش علوم، آداب و رسوم و باورها تدوین شده است. در قسمت علوم به دانش هایی که شاعر در دیوان خود به آنها اشاره کرده و از اصطلاحات آنها برای مضمون آفرینی بهره گرفته است پرداخته شده که در کل سیزده علم در این بخش مورد بررسی قرار گرفته است که به ترتیب عبارتند از: نجوم، طب، فلسفه، موسیقی، علوم ادبی، عرفان، فقه، کلام، علوم قرآنی، منطق، جغرافیا، ریاضیات و علوم غریبه. بخش دوم بحث مربوط به آداب و رسوم رایج عصر است که در سه بخش اجتماعی، درباری و مذهبی تدوین شده است که هر کدام به قسمت های مختلفی تقسیم شده اند. در این بخش سعی شده است تا تمامی نکاتی که به نحوی با فرهنگ و آداب عصر ارتباط داشته و شاعر به آنها اشاره کرده است جمع آوری گردد، مانند: پوشش عصر، مشاغل و حتی خوراکی ها. بخش سوم بحث باورهای عصر را شامل می شود که در دو بخش خرافی و حقیقی تنظیم شده است که باز آنها هم به بخش های دیگری تقسیم شده اند. در قسمت باورهای خرافی به باورهای عصر در حوزه ی جانوران، سیارات و دیگر عقاید پرداخته شده و باورهای حقیقی هم به دو بخش دینی و غیر دینی تقسیم شده اند. فصل چهارم شامل نتیجه گیری، پیشنهادها و فهرست مطالب است که در این بخش نتیجه ی حاصل از بررسی دیوان شاعر به شکلی موجز و مختصر بیان شده است و با یک پیشنهاد و آوردن فهرست منابع پایان نامه به اتمام رسیده است.</p>	

فصل اول - کلیات

۱-۱- مقدمه.....	۲
۲-۱- بیان مسئله.....	۲
۳-۱- اهداف و ضرورت.....	Error! Bookmark not defined.
۱-۳-۱- اهداف.....	Error! Bookmark not defined.
۲-۳-۱- ضرورت.....	Error! Bookmark not defined.
۴-۱- طرح سوال.....	Error! Bookmark not defined.

فصل دوم - مبانی نظری ، پیشینه تحقیق

و روش اجرای طرح.....	Error! Bookmark not defined.
۱-۲- مبانی نظری.....	Error! Bookmark not defined.
۱-۱-۲- وضع علوم در قرن ششم.....	Error! Bookmark not defined.
۱-۲-۲- وضع عمومی شعر در قرن ششم.....	Error! Bookmark not defined.
۳-۱-۲- اختصاصات شعر فارسی قرن ششم.....	Error! Bookmark not defined.
۴-۱-۲- انوری.....	Error! Bookmark not defined.
۱-۴-۱-۲- زندگی.....	Error! Bookmark not defined.
۲-۴-۱-۲- شعر انوری و طرز شاعری او.....	Error! Bookmark not defined.
۲-۲- پیشینه ی تحقیق.....	Error! Bookmark not defined.
۳-۲- روش اجرای طرح.....	Error! Bookmark not defined.

فصل سوم - بحث

بخش اول: علوم.....	Error! Bookmark not defined.
۱- نجوم.....	Error! Bookmark not defined.
۱-۱- هفت اختر.....	Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined...... ۱-۱-۱- تیر یا عطارد

Error! Bookmark not defined...... ۲-۱-۱- زهره یا ناهید

Error! Bookmark not defined...... ۳-۱-۱- مریخ یا بهرام

Error! Bookmark not defined...... ۴-۱-۱- مشتری یا برجیس

Error! Bookmark not defined...... ۵-۱-۱- زحل یا کیوان

Error! Bookmark not defined...... ۲-۱-۲- بروج دوازده گانه

Error! Bookmark not defined...... ۱-۲-۱- حمل

Error! Bookmark not defined...... ۲-۲-۱- ثور

Error! Bookmark not defined...... ۳-۲-۱- جوزا

Error! Bookmark not defined...... ۴-۲-۱- سرطان

Error! Bookmark not defined...... ۵-۲-۱- اسد

Error! Bookmark not defined...... ۶-۲-۱- سنبله

Error! Bookmark not defined...... ۷-۲-۱- میزان

Error! Bookmark not defined...... ۸-۲-۱- عقرب

Error! Bookmark not defined...... ۹-۲-۱- قوس

Error! Bookmark not defined...... ۱۰-۲-۱- جدی

Error! Bookmark not defined...... ۱۱-۲-۱- دلو

Error! Bookmark not defined...... ۱۲-۲-۱- حوت

Error! Bookmark not defined...... ۳-۱- صورفلکی، منازل قمر و ستارگان

Error! Bookmark not defined...... ۱-۳-۱- اژدها

Error! Bookmark not defined...... ۲-۳-۱- اسب فلک

Error! Bookmark not defined...... ۳-۳-۱- اکلیل

Error! Bookmark not defined...... ۴-۳-۱- بنات النعش

Error! Bookmark not defined...... ۵-۳-۱- ثریا یا پروین

Error! Bookmark not defined..... دبران ۶-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... سماکین ۷-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... سها ۸-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... سهیل ۹-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... طرفه ۱۰-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... عیوق ۱۱-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... فرقدان ۱۲-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... کفالخضیب ۱۳-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... کهکشان یا مجره ۱۴-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... نثره ۱۵-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... نسرین ۱۶-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... مفاهیم مصطلح ۴-۱

Error! Bookmark not defined..... اتصال یا قران ۱-۴-۱

Error! Bookmark not defined..... احکام موبد ۲-۴-۱

Error! Bookmark not defined..... اوج یا بعد ابعده ۳-۴-۱

Error! Bookmark not defined..... باحورا ۴-۴-۱

Error! Bookmark not defined..... برج شرف ۵-۴-۱

Error! Bookmark not defined..... جمره ۶-۴-۱

Error! Bookmark not defined..... خسوف ۷-۴-۱

Error! Bookmark not defined..... دوران ۸-۴-۱

Error! Bookmark not defined..... ذنب ۹-۴-۱

Error! Bookmark not defined..... شهاب ۱۰-۴-۱

Error! Bookmark not defined..... صاحبقران ۱۱-۴-۱

Error! Bookmark not defined..... طالع ۱۲-۴-۱

Error! Bookmark not defined.	۱۳-۴-۱ - ظل زمین
Error! Bookmark not defined.	۱۴-۴-۱ - فتح باب
Error! Bookmark not defined.	۱۵-۴-۱ - فلک
Error! Bookmark not defined.	۱۶-۴-۱ - کسوف
Error! Bookmark not defined.	۱۷-۴-۱ - محاق
Error! Bookmark not defined.	۱۸-۴-۱ - هیوط
Error! Bookmark not defined.	۲ - طب
Error! Bookmark not defined.	۱-۲ - بیماریها
Error! Bookmark not defined.	۱-۱-۲ - استسقا
Error! Bookmark not defined.	۲-۱-۲ - تب و لرز
Error! Bookmark not defined.	۳-۱-۲ - تشنج یا صرع
Error! Bookmark not defined.	۴-۱-۲ - جوع کلب
Error! Bookmark not defined.	۵-۱-۲ - خشک ریشی یا جرب
Error! Bookmark not defined.	۶-۱-۲ - خفقان
Error! Bookmark not defined.	۷-۱-۲ - خناق
Error! Bookmark not defined.	۸-۱-۲ - رمد
Error! Bookmark not defined.	۹-۱-۲ - زکام
Error! Bookmark not defined.	۱۰-۱-۲ - سکنه
Error! Bookmark not defined.	۱۱-۱-۲ - طاعون
Error! Bookmark not defined.	۱۲-۱-۲ - فواق
Error! Bookmark not defined.	۱۳-۱-۲ - وبا
Error! Bookmark not defined.	۱۴-۱-۲ - یرقان
Error! Bookmark not defined.	۲-۲ - داروها
Error! Bookmark not defined.	۱-۲-۲ - داروهای گیاهی

Error! Bookmark not defined..... ۱-۱-۲-۲-۲ دلفی

Error! Bookmark not defined..... ۲-۱-۲-۲-۲ سقمونیا

Error! Bookmark not defined..... ۲-۲-۱-۳-۳ کافور

Error! Bookmark not defined..... ۲-۲-۲-۲ داروهای کانی

Error! Bookmark not defined..... ۱-۲-۲-۲-۲ توتیا

Error! Bookmark not defined..... ۲-۲-۲-۲-۲ کهربا

Error! Bookmark not defined..... ۳-۲-۲-۲-۲ مومیایی

Error! Bookmark not defined..... ۳-۲-۲-۲ داروهای حیوانی

Error! Bookmark not defined..... ۱-۳-۲-۲-۲ سقنهور

Error! Bookmark not defined..... ۴-۲-۲-۲ داروهای ترکیبی

Error! Bookmark not defined..... ۱-۴-۲-۲-۲ تریاق

Error! Bookmark not defined..... ۲-۴-۲-۲-۲ جلاب

Error! Bookmark not defined..... ۳-۲-۳-۲ راههای درمانی دیگر

Error! Bookmark not defined..... ۱-۳-۲-۲-۲ داغ کردن

Error! Bookmark not defined..... ۲-۳-۲-۲-۲ رگزنی یا فصد

Error! Bookmark not defined..... ۴-۲-۴-۲ برخی اصطلاحات و مطالب پزشکی

Error! Bookmark not defined..... ۱-۴-۲-۲-۲ خواب و ارتباط آن با رطوبت طبع

Error! Bookmark not defined..... ۲-۴-۲-۲-۲ سوءالمزاج

Error! Bookmark not defined..... ۳-۴-۲-۲-۲ سودا

Error! Bookmark not defined..... ۴-۴-۲-۲-۲ شریان

Error! Bookmark not defined..... ۵-۴-۲-۲-۲ صفرا

Error! Bookmark not defined..... ۶-۴-۲-۲-۲ قوای غذایی

Error! Bookmark not defined..... ۳-۳-۳-۲ فلسفه

Error! Bookmark not defined..... ۱-۳-۳-۲ اصطلاحات فلسفی

- Error! Bookmark not defined..... ۱-۱-۳- جوهر و عرض
- Error! Bookmark not defined..... ۲-۱-۳- حادث و قدیم
- Error! Bookmark not defined..... ۳-۱-۳- عدم
- Error! Bookmark not defined..... ۴-۱-۳- عقل کل
- Error! Bookmark not defined..... ۵-۱-۳- عقل مجرد
- Error! Bookmark not defined..... ۶-۱-۳- قائم به ذات
- Error! Bookmark not defined..... ۷-۱-۳- کون و فساد
- Error! Bookmark not defined..... ۸-۱-۳- ممتنع
- Error! Bookmark not defined..... ۹-۱-۳- نفس ناطقه
- Error! Bookmark not defined..... ۱۰-۱-۳- نفس نامیه یا نفس نباتی
- Error! Bookmark not defined..... ۱۱-۱-۳- وجود
- Error! Bookmark not defined..... ۱۲-۱-۳- هیولی
- Error! Bookmark not defined..... ۴- موسیقی
- Error! Bookmark not defined..... ۱-۴- آلات موسیقی
- Error! Bookmark not defined..... ۱-۱-۴- بربط
- Error! Bookmark not defined..... ۲-۱-۴- چنگ
- Error! Bookmark not defined..... ۳-۱-۴- رباب
- Error! Bookmark not defined..... ۴-۱-۴- رود
- Error! Bookmark not defined..... ۵-۱-۴- سپید مهره
- Error! Bookmark not defined..... ۶-۱-۴- طنبور
- Error! Bookmark not defined..... ۷-۱-۴- عود
- Error! Bookmark not defined..... ۸-۱-۴- نی
- Error! Bookmark not defined..... ۲-۴- اصطلاحات موسیقی
- Error! Bookmark not defined..... ۱-۲-۴- پرده

Error! Bookmark not defined.....	زیر ۲-۲-۴
Error! Bookmark not defined.....	مثلث و بم ۳-۲-۴
Error! Bookmark not defined.....	علوم ادبی ۵
Error! Bookmark not defined.....	اصطلاحات ادبی ۵-۱
Error! Bookmark not defined.....	بلاغت ۵-۱-۱
Error! Bookmark not defined.....	تضمین ۲-۱-۵
Error! Bookmark not defined.....	حشو ۳-۱-۵
Error! Bookmark not defined.....	ردف و روی ۵-۱-۴
Error! Bookmark not defined.....	طرد و عکس ۵-۱-۵
Error! Bookmark not defined.....	غلو ۶-۱-۵
Error! Bookmark not defined.....	فصاحت ۷-۱-۵
Error! Bookmark not defined.....	مقامه ۸-۱-۵
Error! Bookmark not defined.....	منحول ۹-۱-۵
Error! Bookmark not defined.....	وزن ۱۰-۱-۵
Error! Bookmark not defined.....	عرفان ۶
Error! Bookmark not defined.....	اصطلاحات عرفانی ۶-۱
Error! Bookmark not defined.....	اخی خواندن صوفیه همدیگر را ۱-۱-۶
Error! Bookmark not defined.....	ازرق پوشی ۲-۱-۶
Error! Bookmark not defined.....	استغنا ۶-۳-۱
Error! Bookmark not defined.....	تجربید ۴-۱-۶
Error! Bookmark not defined.....	جامه خرقه کردن ۶-۱-۵
Error! Bookmark not defined.....	حال ۶-۱-۶
Error! Bookmark not defined.....	صوفی ۷-۱-۶
Error! Bookmark not defined.....	اصطلاحات دینی و کلامی ۷

Error! Bookmark not defined.....	۱-۷- تیمم
Error! Bookmark not defined.....	۲-۷- حرام
Error! Bookmark not defined.....	۳-۷- حلال
Error! Bookmark not defined.....	۴-۷- دعای استسقا
Error! Bookmark not defined.....	۵-۷- دیه
Error! Bookmark not defined.....	۶-۷- زکات
Error! Bookmark not defined.....	۷-۷- عده
Error! Bookmark not defined.....	۸-۷- نماز وتر
Error! Bookmark not defined.....	۸- علوم قرآنی
Error! Bookmark not defined.....	۸-۱- اصطلاحات
Error! Bookmark not defined.....	۸-۱-۱- تفسیر
Error! Bookmark not defined.....	۸-۱-۲- شان نزول
Error! Bookmark not defined.....	۸-۱-۳- نسخ
Error! Bookmark not defined.....	۹- منطق
Error! Bookmark not defined.....	۹-۱- اصطلاحات
Error! Bookmark not defined.....	۹-۱-۱- جدل
Error! Bookmark not defined.....	۹-۱-۲- جنس
Error! Bookmark not defined.....	۹-۱-۳- قیاس
Error! Bookmark not defined.....	۹-۱-۴- مطلب ای
Error! Bookmark not defined.....	۹-۱-۵- نوع
Error! Bookmark not defined.....	۱۰- جغرافیا
Error! Bookmark not defined.....	۱۰-۱- اصطلاحات
Error! Bookmark not defined.....	۱۰-۱-۱- خط استوا
Error! Bookmark not defined.....	۱۱- ریاضیات

Error! Bookmark not defined..... ۱-۱۱- اصطلاحات

Error! Bookmark not defined..... ۱-۱-۱۱- جذر اصم

Error! Bookmark not defined..... ۲-۱-۱۲- ضرب کسرها

Error! Bookmark not defined..... ۲-۱۱- اعداد

Error! Bookmark not defined..... ۱-۲-۱۱- صفر

Error! Bookmark not defined..... ۱۲- علوم غریبه

Error! Bookmark not defined..... ۱-۱۲- سحر و جادو

Error! Bookmark not defined..... بخش دوم: آداب و رسوم

Error! Bookmark not defined..... ۱- آداب اجتماعی

Error! Bookmark not defined..... ۱-۱- باده نوشی و اصطلاحات مربوط به آن

Error! Bookmark not defined..... ۱-۱-۱- باده نوشیدن به یاد کسی

Error! Bookmark not defined..... ۲-۱-۱- ترکیب نمودن می با شیر

Error! Bookmark not defined..... ۳-۱-۱- توامانی باده خواری و شنیدن موسیقی

Error! Bookmark not defined..... ۴-۱-۱- جشن کلوخ اندازان (= سنگ اندازان)

Error! Bookmark not defined..... ۵-۱-۱- ساقی

Error! Bookmark not defined..... ۶-۱-۱- سیکی

Error! Bookmark not defined..... ۷-۱-۱- صبوح

Error! Bookmark not defined..... ۸-۱-۱- فقع

Error! Bookmark not defined..... ۲-۱- بازیها و سرگرمیها

Error! Bookmark not defined..... ۱-۲-۱- تشت و خایه

Error! Bookmark not defined..... ۲-۲-۱- چوگان

Error! Bookmark not defined..... ۳-۲-۱- شطرنج

Error! Bookmark not defined..... ۴-۲-۱- قمار

Error! Bookmark not defined..... ۵-۲-۱- مشعبد و هنگامه گیر

Error! Bookmark not defined..... نرد ۶-۲-۱

Error! Bookmark not defined..... شکار و روش های آن ۷-۲-۱

Error! Bookmark not defined..... پرهزنی ۱-۷-۲-۱

Error! Bookmark not defined..... فنج ۲-۷-۲-۱

Error! Bookmark not defined..... پوشش عصر ۳-۱

Error! Bookmark not defined..... جبه ۱-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... چادر ۲-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... دراعه ۴-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... دستار یا عمامه ۳-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... ردا ۵-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... شلوار ۶-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... طپلسان ۷-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... قبا ۸-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... لباچه ۹-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... مسحی ۱۰-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... معجر ۱۱-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... موزه ۱۲-۳-۱

Error! Bookmark not defined..... خوراک ها ۴-۱

Error! Bookmark not defined..... آب کامه ۱-۴-۱

Error! Bookmark not defined..... جلاب ۲-۴-۱

Error! Bookmark not defined..... حلوا ۳-۴-۱

Error! Bookmark not defined..... کباب ۴-۴-۱

Error! Bookmark not defined..... گلشکر ۵-۴-۱

Error! Bookmark not defined..... لوزینه ۶-۴-۱

۵-۱- آرایشها و زینت کردنها Error! Bookmark not defined.

۱-۵-۱- خضاب کردن و نگار بستن Error! Bookmark not defined.

۲-۵-۱- سرمه یا توتیا Error! Bookmark not defined.

۳-۵-۱- گلاب به رو زدن Error! Bookmark not defined.

۶-۱- رسم عزاداری Error! Bookmark not defined.

۱-۶-۱- نیلیکردن جامه Error! Bookmark not defined.

۷-۱- پیشه ها Error! Bookmark not defined.

۱-۷-۱- برزگری Error! Bookmark not defined.

۲-۷-۱- بزازی Error! Bookmark not defined.

۳-۷-۱- جولاهگی Error! Bookmark not defined.

۴-۷-۱- خبازی Error! Bookmark not defined.

۵-۷-۱- خرازی Error! Bookmark not defined.

۶-۷-۱- خیاطی Error! Bookmark not defined.

۷-۷-۱- دایگی Error! Bookmark not defined.

۸-۷-۱- شبانی Error! Bookmark not defined.

۹-۷-۱- سقایی Error! Bookmark not defined.

۱۰-۷-۱- صرافی Error! Bookmark not defined.

۱۱-۷-۱- کناسی Error! Bookmark not defined.

۱۲-۷-۱- گازی Error! Bookmark not defined.

۱۳-۷-۱- مشاطگی Error! Bookmark not defined.

۱۴-۷-۱- نعالی Error! Bookmark not defined.

۸-۱- برخی از آداب پراکنده ی اجتماعی Error! Bookmark not defined.

۱-۸-۱- اختیار زمان Error! Bookmark not defined.

۲-۸-۱- بدرقه گرفتن Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined...... ۳-۸-۱-۳ دندان مزد و پای مزد

Error! Bookmark not defined...... ۴-۸-۱-۴ حلقه در گوش بندگان کردن

Error! Bookmark not defined...... ۵-۸-۱-۵ عود سوزاندن و استفاده از مواد معطر

Error! Bookmark not defined...... ۶-۸-۱-۶ عبور از آب با خیک دمیده

Error! Bookmark not defined...... ۷-۸-۱-۷ کنیه

Error! Bookmark not defined...... ۸-۸-۱-۸ زنگار زدایی آینه با خاکستر

Error! Bookmark not defined...... ۹-۸-۱-۹ طبل رحیل

Error! Bookmark not defined...... ۱۰-۸-۱-۱۰ نثار کردن

Error! Bookmark not defined...... ۲-آداب درباری

Error! Bookmark not defined...... ۱-۲-۱-رسوم شاهانه

Error! Bookmark not defined...... ۱-۱-۲-۱-اقطاع دادن

Error! Bookmark not defined...... ۲-۱-۲-۲-بیعت کردن

Error! Bookmark not defined...... ۳-۱-۲-۳-بار دادن

Error! Bookmark not defined...... ۴-۱-۲-۴-تشریف و انعام بخشی

Error! Bookmark not defined...... ۵-۱-۲-۵-خراج ستانی

Error! Bookmark not defined...... ۶-۱-۲-۶-دستبوسی

Error! Bookmark not defined...... ۷-۱-۲-۷-زمینبوسی

Error! Bookmark not defined...... ۸-۱-۲-۸-راتبه یا ادراردهی به کارکنان دولتی

Error! Bookmark not defined...... ۲-۲-۲-دیوانها و ادارات

Error! Bookmark not defined...... ۱-۲-۲-۱-جامه‌خانه‌ی شاهی

Error! Bookmark not defined...... ۲-۲-۲-۲-دارالضرب

Error! Bookmark not defined...... ۳-۲-۲-۳-دیوان طغرا

Error! Bookmark not defined...... ۴-۲-۲-۴-دیوان مظالم

Error! Bookmark not defined...... ۳-۲-۳-۳-مشاغل درباری

Error! Bookmark not defined.....	۱-۳-۲- بواب
Error! Bookmark not defined.....	۲-۳-۲- بیک و مسرع
Error! Bookmark not defined.....	۳-۳-۲- جلاد
Error! Bookmark not defined.....	۴-۳-۲- حاجب
Error! Bookmark not defined.....	۵-۳-۲- خازن
Error! Bookmark not defined.....	۶-۳-۲- خانه فروش
Error! Bookmark not defined.....	۷-۳-۲- دبیر
Error! Bookmark not defined.....	۸-۳-۲- رایض
Error! Bookmark not defined.....	۹-۳-۲- راوی
Error! Bookmark not defined.....	۱۰-۳-۲- سگبان
Error! Bookmark not defined.....	۱۱-۳-۲- عارض
Error! Bookmark not defined.....	۱۲-۳-۲- عسس
Error! Bookmark not defined.....	۱۳-۳-۲- فراش
Error! Bookmark not defined.....	۱۴-۳-۲- کوتوال
Error! Bookmark not defined.....	۱۵-۳-۲- محتسب
Error! Bookmark not defined.....	۱۶-۳-۲- مستوفی
Error! Bookmark not defined.....	۱۷-۳-۲- مشرف و منهی
Error! Bookmark not defined.....	۱۸-۳-۲- مطرب
Error! Bookmark not defined.....	۱۹-۳-۲- ندیم
Error! Bookmark not defined.....	۲۰-۳-۲- وثاقباشی
Error! Bookmark not defined.....	۲۱-۳-۲- وزیر یا دستور
Error! Bookmark not defined.....	۲۲-۳-۲- یوزبان
Error! Bookmark not defined.....	۴-۲- ملازمین لشکرشاهی
Error! Bookmark not defined.....	۱-۴-۲- بردارد زنان و چاوشان

Error! Bookmark not defined..... ۲-۴-۲- جنیبت و جنیبت کش

Error! Bookmark not defined..... ۳-۴-۲- غاشیه کش

Error! Bookmark not defined..... ۴-۴-۲- کوکبه

Error! Bookmark not defined..... ۵-۲- نشانه های سروری

Error! Bookmark not defined..... ۱-۵-۲- توقع

Error! Bookmark not defined..... ۲-۵-۲- چترشاهی

Error! Bookmark not defined..... ۳-۲-۵- خطبه خوانی و سکه زنی به نام شاه

Error! Bookmark not defined..... ۴-۵-۲- داغ نهادن بر ستور

Error! Bookmark not defined..... ۵-۵-۲- طغرا

Error! Bookmark not defined..... ۶-۵-۲- منشور

Error! Bookmark not defined..... ۷-۵-۲- نوبت زنی

Error! Bookmark not defined..... ۶-۲- آداب نبرد

Error! Bookmark not defined..... ۱-۶-۲- آلات نبرد

Error! Bookmark not defined..... ۱-۱-۶-۲- بیلک

Error! Bookmark not defined..... ۲-۱-۶-۲- ترکش

Error! Bookmark not defined..... ۳-۱-۶-۲- تیر و کمان

Error! Bookmark not defined..... ۴-۱-۶-۲- رایت

Error! Bookmark not defined..... ۵-۱-۶-۲- زره یا جوشن

Error! Bookmark not defined..... ۶-۱-۶-۲- زوبین

Error! Bookmark not defined..... ۷-۱-۶-۲- رمح

Error! Bookmark not defined..... ۸-۱-۶-۲- شل

Error! Bookmark not defined..... ۹-۱-۶-۲- قربان

Error! Bookmark not defined..... ۱۰-۱-۶-۲- گرز

Error! Bookmark not defined..... ۱۱-۱-۶-۲- مغفر

Error! Bookmark not defined.	۱۲-۱-۶-۲ منجنیق
Error! Bookmark not defined.	۱۳-۱-۶-۲ ناوک
Error! Bookmark not defined.	۲-۶-۲ اصطلاحات جنگی
Error! Bookmark not defined.	۱-۲-۶-۲ شیخون
Error! Bookmark not defined.	۲-۲-۶-۲ طلایه
Error! Bookmark not defined.	۳-۲-۶-۲ کبش فدا
Error! Bookmark not defined.	۳-۶-۲ سایر آداب میدان نبرد
Error! Bookmark not defined.	۱-۳-۶-۲ نشانه های تسلیم
Error! Bookmark not defined.	۲-۳-۶-۲ نواختن کوس در میدان نبرد
Error! Bookmark not defined.	۳- آداب مذهبی
Error! Bookmark not defined.	۱-۳- مراسم و اعمال مذهبی
Error! Bookmark not defined.	۱-۱-۳- بت پرستی
Error! Bookmark not defined.	۲-۱-۳- تلقین شهادتین به هنگام مرگ
Error! Bookmark not defined.	۳-۱-۳- حج گزاری
Error! Bookmark not defined.	۴-۱-۳- دعای استسقا
Error! Bookmark not defined.	۵-۱-۳- زنار و غیار
Error! Bookmark not defined.	۶-۱-۳- عزاداری عاشورا
Error! Bookmark not defined.	۲-۳- عبادتجاها
Error! Bookmark not defined.	۱-۲-۳- بتخانه
Error! Bookmark not defined.	۲-۲-۳- کنشت
Error! Bookmark not defined.	۳-۲-۳- کعبه
Error! Bookmark not defined.	بخش سوم: باورها
Error! Bookmark not defined.	۱- باورهای خرافی
Error! Bookmark not defined.	۱-۱- در حوزهی جانوران

Error! Bookmark not defined...... ۱-۱-۱-۱ افعی و ارتباط آن با زمرد

Error! Bookmark not defined...... ۲-۱-۱-۱ زغن و دوجنس بودن آن

Error! Bookmark not defined...... ۳-۱-۱-۱ سمندر

Error! Bookmark not defined...... ۴-۱-۱-۱ سیمرغ

Error! Bookmark not defined...... ۵-۱-۱-۱ کوری عقرب

Error! Bookmark not defined...... ۶-۱-۱-۱ نعامة و آتسخواری آن

Error! Bookmark not defined...... ۷-۱-۱-۱ هما و سایه‌ی سعادتبخش آن

Error! Bookmark not defined...... ۲-۱-۲-۱ در حوزه‌ی سیارات و اجرام فلکی

Error! Bookmark not defined...... ۱-۲-۲-۱ اباءعلوی

Error! Bookmark not defined...... ۲-۲-۲-۱ اثیر

Error! Bookmark not defined...... ۳-۲-۲-۱ تشکیل مروارید از قطرات باران

Error! Bookmark not defined...... ۴-۲-۲-۱ تاثیر خورشید در شکل‌گیری احجارکریمه

Error! Bookmark not defined...... ۵-۲-۲-۱ تاثیر کواکب بر زندگی زمینیان

Error! Bookmark not defined...... ۶-۲-۲-۱ حرکت آسمان و سکونزمین

Error! Bookmark not defined...... ۷-۲-۲-۱ تاثیر مهتاب

Error! Bookmark not defined...... ۸-۲-۲-۱ سمکزمین

Error! Bookmark not defined...... ۹-۲-۲-۱ مشاغل سیارات

Error! Bookmark not defined...... ۱-۹-۲-۱ دبیری تیر

Error! Bookmark not defined...... ۲-۹-۲-۱ مطربی زهره

Error! Bookmark not defined...... ۳-۹-۲-۱ جنگاوری مریخ

Error! Bookmark not defined...... ۴-۹-۲-۱ قاضی بودن مشتری

Error! Bookmark not defined...... ۵-۹-۲-۱ پاسبانی کیوان

Error! Bookmark not defined...... ۱-۳-۱-۱ سایر باورها

Error! Bookmark not defined...... ۱-۳-۱-۱ اقالیم هفتگانه

Error! Bookmark not defined..... ۲-۳-۱- بودن دیو در گرمابه

Error! Bookmark not defined..... ۳-۳-۱- پری

Error! Bookmark not defined..... ۴-۳-۱- رشنهی تب

Error! Bookmark not defined..... ۵-۳-۱- غرابالین

Error! Bookmark not defined..... ۵-۳-۱- فرّ

Error! Bookmark not defined..... ۶-۳-۱- کوه قاف

Error! Bookmark not defined..... ۷-۳-۱- بودن گنج در ویرانه و قرینی مار با آن

Error! Bookmark not defined..... ۸-۳-۱- کیمیا

Error! Bookmark not defined..... ۹-۳-۱- مردم آبی

Error! Bookmark not defined..... ۱۰-۳-۱- مردن جعل از بوی گل

Error! Bookmark not defined..... ۱۱-۳-۱- مهرگیا

Error! Bookmark not defined..... ۱۲-۳-۱- موش و زخم پلنگ

Error! Bookmark not defined..... ۱۳-۳-۱- هفتدریا

Error! Bookmark not defined..... ۲- باورهای حقیقی

Error! Bookmark not defined..... ۱-۲- باورهای دینی

Error! Bookmark not defined..... ۱-۱-۲- آب حیات

Error! Bookmark not defined..... ۲-۱-۲- آفرینش مجدد به نفخ صور

Error! Bookmark not defined..... ۳-۱-۲- الیاس و خضر

Error! Bookmark not defined..... ۴-۱-۲- بیت معمور

Error! Bookmark not defined..... ۵-۱-۲- بهشت و جهنم

Error! Bookmark not defined..... ۶-۱-۲- تجلی حضرت حق بر کوه طور

Error! Bookmark not defined..... ۷-۱-۲- حرمت خونریزی در حریم کعبه

Error! Bookmark not defined..... ۸-۱-۲- حشر

Error! Bookmark not defined..... ۹-۱-۲- خاصیت لاحول

Error! Bookmark not defined.	دجال - ۱۰-۱-۲
Error! Bookmark not defined.	ظلاله بودن شاه - ۱۱-۱-۲
Error! Bookmark not defined.	عطسه و صحت کلام - ۱۲-۱-۲
Error! Bookmark not defined.	عروج عیسی به آسمان - ۱۳-۱-۲
Error! Bookmark not defined.	یگانگی خداوند - ۱۴-۱-۲
Error! Bookmark not defined.	باورهای غیر دینی - ۲-۲-۲
Error! Bookmark not defined.	بیشبانی دنیا - ۱-۲-۲
Error! Bookmark not defined.	چشم زخم و راههای دفع آن - ۲-۲-۲
Error! Bookmark not defined.	حرز - ۱-۲-۲-۲
Error! Bookmark not defined.	سوزاندن اسپند - ۲-۲-۲-۲
Error! Bookmark not defined.	لامچه کشیدن - ۳-۲-۲-۲
Error! Bookmark not defined.	نیل بر چهره کشیدن - ۴-۲-۲-۲
Error! Bookmark not defined.	قضا و قدر و دگرگون ناپذیری آن - ۳-۲-۲
Error! Bookmark not defined.	مشک و تشکیل آن از خون - ۴-۲-۲

فصل چهارم - نتیجه گیری

Error! Bookmark not defined.	نتیجه گیری - ۱-۴
Error! Bookmark not defined.	پیشنهادها - ۲-۴
Error! Bookmark not defined.	فهرست منابع و ماخذ: - ۳-۴

فصل اول

کلیات

۱-۱- مقدمه

انوری که عده‌ای از «سخن‌شناسان گذشته او را مثل فردوسی و سعدی از پیامبران شعر فارسی می‌شمردند» (یوسفی، ۱۳۸۴: ۱۸۰) و عده‌ای دیگر «او را خطیب مزدوری دانسته‌اند که با فن خطابه بیش از شعر آگاهی دارد» (همان: ۱۸۱) شاعر قرن ششم و عالم به علوم عصر خود بوده است. فروزانفر در این مورد می‌گوید: «انوری از علوم ریاضی، فلسفه و موسیقی بهره ور و در احکام نجوم به زبان خود مرجع بوده، در فلسفه به ابوعلی سینا معتقد است. روح فلسفه و ریاضی کاملاً از شعر او پیداست و معلوم است که به اظهار این معلومات حریص بوده یا ممارست داشته که اغلب اوقات خیال او بدین معانی متمایل شده است» (شفیعی، ۱۳۷۲: ۱۳۸) اما در «روزگاری که برای دانشمندان کمتر از شعرا ارزش فائند، انوری حکیم و همه فن حریف به شاعری و مداحی سرگرم می‌شود و همانند معزی و ادیب صابر به نان و نوایی دست می‌یابد» (کریم پور، ۱۳۸۸: ۶۲)

نه تنها انوری بلکه شاعران قرن پنجم و ششم همگی به معنی واقعی کلمه عموماً مردانی فاضل، آگاه و حکیم بودند چرا که در آن زمان اعتقاد بر این بود که «شاعر باید سلیم الفطره، عظیم الفکره، صحیح الطبع، جیدالرویه، دقیق النظر، در انواع علوم متنوع و در اطراف رسوم مستطرف باشد» (نظامی عروضی، ۱۳۸۲: ۴۶)

وجود اصطلاحات علمی در اشعار انوری علاوه بر این که آگاهی وی را از این علوم نشان می‌دهد، می‌تواند نشانی از تحول فکری عصر شاعر و نمایانگر سبک شعری خاص او باشد. شمیسا ویژگی‌های این تحول را چنین بر می‌شمارد: «اشاره به علوم مختلف از قبیل: نجوم، طب، تفسیر و... اشاره به آیات و احادیث و ضرب المثل‌های عربی، اشاره به مسایل کلامی و فلسفی، اشاره به بازیها و جزئیات آنها چون: نرد و شطرنج، تقاضاهای حقیرانه، مفاخره به علم خود و...» (شمیسا «الف»، ۱۳۸۳: ۱۶۸)

انوری نماینده‌ی تمام عیار سبک دوره‌ی سلجوقی است و از خصوصیات این سبک توجه به علوم و روی آوردن به اطلاعات علمی در شعر است که این خصیصه به وضوح در شعر انوری دیده می‌شود. از طرف دیگر او بیش از شاعران عهد اول غزنوی به آوردن الفاظ و تعبیرات عربی و حل ابیات و امثال تازی می‌پردازد و در استعمال مجازات و استعارات و استفاده از معلومات و محفوظات خود، گاه زیاده افراط می‌کند» (یوسفی، ۱۳۸۳: ۲۶) اما در کنار این عالم‌نمایی‌ها باید از توجه شاعر به مسائل اجتماعی و محیط پیرامونش یاد کرد. انوری با وجود این که شاعری درباری بوده و در «اوایل عهد سنجر به دربار او راه یافت و سی سال خدمت او کرد» (صفا، ۱۳۷۱: ج ۲/۳۲۴) ولی توجه او به باورهای مردم عصر و آیین و آداب آنها حائز اهمیت است. توجهی که سبب شده است بخش عظیمی از اشعار او این باورها و آداب و رسوم را با خود همراه سازد و از این طریق باعث ماندگاری آنها شود.

۱-۲- بیان مسئله

هر هنرمندی اعم از نویسنده و شاعر تحت تاثیر محیط پیرامون خویش قرار دارد و حتی می‌توان گفت موفقیت هر هنرمندی در گرو تطابق ذوق و تمایلات او با تمایلات رایج عصرست. بر خلاف نظر عده‌ای از منتقدان ادبی که معتقدند یک اثر ادبی محصول قوه‌ی خلاقه‌ی فرد بخصوصی است - بدون در نظر گرفتن شرایط اجتماعی و طبیعی - باید گفت

تأثیرات همه جانبه و مقاومت ناپذیر اجتماع در عالم ادب و هنر اجتناب ناپذیرست، چنان که مادام دوستال نویسنده‌ی فرانسوی در این مورد می‌گوید: «چون ادبیات، بلاغت یک جامعه است باید دید نفوذ مذهب، آداب و رسوم و قوانین در آن تا چه اندازه است و نفوذ آن روی این‌ها تا چه حد است» (ترابی، ۱۳۴۱: ۱۹۲) پس بر این اساس می‌توان گفت ادبیات در هر عصری آینه‌ایست تمام نما که همه‌ی جوانب زندگی بشر را در خود جلوه‌گر می‌سازد و با مطالعه‌ی آثار ادبی هر دوره‌ای می‌توان به بسیاری از حقایق آن دوره اعم از شرایط سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و... پی برد چنان که امروزه بسیاری از محققان در عرصه‌های علمی و فرهنگی، این آثار و مطالعه‌ی آنها را وجهه‌ی همت خود قرار می‌دهند.

بر اساس گفته‌های فوق می‌توان در طول تاریخ چندین ساله شعر و ادب، هنرمندانی را یافت که با وجود ذوق سرشار از مقام و منزلت چندانی بهره مند نشده‌اند و تنها اسمی از آنها در کتابهای تاریخ ادبی به چشم می‌خورد. این ناشناختگی از آن روست که شاعر از رسالت اصلی شعر غافل شده و تنها خوشایند ممدوح و یا مخاطب محدود خود را در نظر گرفته است. بدین سبب است که گفته‌اند: چه بسا شعری که قبل از شاعر خویش بمیرد!

اگر انوری را به عنوان شاعری مطرح در عصر خود در نظر بگیریم تاثیر شرایط محیطی در خلال آثار او به عینه نمودار گشته و در جای جای دیوان او می‌توان آداب و رسوم، عقاید و علوم رایج عصر را_ که خود شاعر از آنها بهره وافعی و کافی داشته است_ مشاهده کرد. عناصری که شاعر گاه برای مضمون پردازی و گاه برای اظهار علم از آنها بهره می‌گیرد.

Reflex of knowledges ,Ceremonies and Era Believings in Anvari Poetical

**By
Neda Nabizadeh**

**Thesis
Submitted To The Graduate Studies For The Degree Of
Master Of Arts(M.A.)
In
Persian Language and Literature
University of Mohaghegh Ardabili**

Evaluated and Approved By thesis committee.....
Ebrahim Ranjbar,Ph.d Assistant Prof.....
Mohammad Yavari,Ph.d Assistant Prof.....
Asadollah Vahed,Ph.d Associate Prof.....
Hossein Novin,Ph.d Assistant Prof.....

Jan 2011

Surname:Nabizadeh	Name: Neda
Title of thesis:Reflex of knowledges . Ceremonies and Era Believing in Anvari Poetical	
Supervisor(S): Ebrahim Ranjbar	
Advisor(S): Hoseiñ Novin	
Graduate Degree: Master of Science Major: Persain Language and Literature	
Specialty: University of Mohaghegh Airdabili Faculty: Literature and humanity science	
Graduation date:2010/Dec/21 Number of pages:166	
Keywords: knowledges, Ceremonies,Encomiastic, Anvari Poetical	
<p>Abstract:</p> <p>The present thesis was collected in 4 sections. The first section is about the generality. This section of the thesis includes introduction, explaining the subject, purposes and the necessity of the research and the questions. In the second section the emphasis is on the precedent of the research, theoretical basics and the performing method of the plan. In this section of the thesis the literary works, written in regard to Anvari and his poems were introduced. The section of the theoretical basics, explains the condition of the science in 6th century, public condition of poem in this period and also introducing Anvari and his poetic style. The third section is related to the theses, written in three sub-sections including of science, custom and traditions and beliefs. In science part it was described about the sciences- thirteen sciences- the poet hinted them in his poetical works-Divan and used of their idioms for creating contents, these sciences are Astronomy, medicine, philosophy, music, literary sciences, Gnostic sciences, religious jurisprudence, Qoranic sciences, logic, geography, mathesis and the unfamiliar sciences.</p> <p>The second section of discussing is related to the common custom and traditions of the age, was written in three social, courtier and religious parts. Each of these parts, were divided in different parts. In this section it was attempted to collect all the points such as covering of the age, jobs and even food and comestible that is related to our age culture, and the poet hinted them. The third section includes our beliefs, was ordered in real and unreal kinds. In the unreal beliefs the emphasis is on the age beliefs in domain of beasts, planets and the other beliefs. Meanwhile the real beliefs were divided in religious and unreligious ones The forth section includes of the resulting of proposes and the table of contents. In this section the result of reviewing of the poet's Divan was expressed in a short and brief case and by stating a suggestion and bringing a table of content, the thesis was finished.</p>	

Faculty: Literature and humanity science
Department of Persian Language and Literature group

**Reflex of knowledges, Ceremonies and Era Believing
in Anvari Poetical**

Supervisor

□Dr.Ebrahim Ranjbar

Advisors

Dr. Hosein Novin

By
Neda Nabizadeh

University of Mohagheh Ardabili

Nov – 2010